

Mehmet Kemal ÇAKMAKÇI*

**HİNDİSTAN'I TERK ET HAREKETİNİN
HİNDİSTAN ÇOR DO ÖYKÜSÜ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

ÖZET

Bu makale, modern dönem Urdu edebiyatının en önemli yazarları arasında yer alan İsmet Çağatay'ın *Hindistan Çor Do* öyküsünü "Hindistan'ı Terk Et Hareketi" kapsamında incelemekte ve Hindistan'ın kolonyal dönemde meydana gelen sömürgecilik, direniş ve baskıcı politikalara değinmektedir. Toplumsal ve bireysel düzeydeki yansımaların sonucunu aktaran bu öyküde, "Hindistan'ı Terk Et Hareketi"nin sadece tarihsel bir dönemi değil, aynı zamanda sömürgecilğe karşı vicdani bir direnişin ve kimlik bilincinin doğuşuna zemin hazırladığına yer verilmiştir. Çağatay, sömürgeciliğin yalnızca politik ve ekonomik bir tahakküm olmadığını; aynı zamanda insanların bilinçlerinde, duygularında ve kimliklerinde kalıcı izler bırakan kültürel bir işgal olarak işlediğine bu öyküsünde yer vermektedir. Öyküde toplumsal konuları üzerinden, sömürgecilik karşıtı bilincin nasıl şekillendiği ve direnişin hangi etik temeller üzerine kurulduğu analiz edilmiştir. Ayrıca eserde, bu hareketin toplumsal yansımaları ile bireylerin iç dünyasında yarattığı sarsıntılar edebî bir derinlikle ele alınmıştır. Bu öykü direniş, özgürlük ve kimlik arayışı temalarını güçlü bir anlatımla işleyen çağdaş Urdu edebî eserleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, "Hindistan'ı Terk Et Hareketi"nin toplumsal, siyasal ve kültürel sonuçları Hindistan Çor Do başlıklı hikâyesi bağlamında metin analizi yöntemine dayalı nitel bir yaklaşım benimsenerek incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Urdu Edebiyatı, Hindistan'ı Terk Et Hareketi, Hindistan Çor do, Sömürgecilik, Bağımsızlık

**AN ANALYSIS OF THE LEAVE INDIA
MOVEMENT IN THE CONTEXT OF THE
HINDUSTAN CHOR DO STORY**

ABSTRACT

This article examines Ismat Chughtai's short story *Hindistan Chor Do*, written by one of the most important authors of modern Urdu literature, in the context of the Leave India Movement, touching on colonialism, resistance, and oppressive policies of the colonial period in India. This story, which conveys the consequences at both the social and individual levels, highlights that the Quit India Movement was not merely a historical period but also paved the way for the emergence of a moral resistance against colonialism and a consciousness of identity. Ismat Chughtai emphasises that colonialism was not merely political and economic domination; it was also a cultural occupation that left lasting marks on people's consciousness, emotions, and identities. The story analyses how anti-colonial consciousness was shaped through social positions and the ethical foundations upon which resistance was built. Furthermore, the work addresses the social repercussions of this movement and the turmoil it created in individuals' inner worlds with literary depth. This story occupies an important place among contemporary Urdu literary works that powerfully address the themes of resistance, freedom, and the search for identity. This study will examine the social, political, and cultural consequences of the Quit India Movement in the context of the story *Hindistan Chor Do*, adopting a qualitative approach based on textual analysis.

Keywords: Urdu Literature, Quit India Movement, Hindistan Chor Do, Colonialism, Independence

* Dr. Öğr. Üyesi., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya/Türkiye. E-posta: mehmetkemalcakmakci@gmail.com / Asst. Prof., Selçuk University, Faculty of Letter, Department of Urdu Language and Literature, Konya/Türkiye. E-mail: mehmetkemalcakmakci@gmail.com

Giriş

Hindistan Kongre Partisi tarafından 8 Ağustos 1942 yılında Mahatma Gandhi önderliğinde başlatılan “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”, II. Dünya Savaşı’na denk gelen bir süreci kapsamaktadır. Bu dönemde İngilizlerin Hindistan üzerindeki sömürge kontrolünü sona erdirmeyi amaçlayan bu hareket, halk arasında sivil itaatsizlik, grevler, çeşitli gösteriler ve çatışmalar ile sonuçlanmıştır. İngilizlere karşı bir savaş bildirgesi özelliği taşısa da, özünde şiddet içermeyip ancak kurumlardaki disiplini gevşetmek, genel grevlere gitmek yoluyla İngiliz yönetimine karşı açılan etkisizleştirme savaşıydı (Kuyumcu, 2018, s. 114). İngilizler II. Dünya Savaşı sırasında içine düştükleri zor durumda dahi Hindistan’a bağımsızlık verilmeyeceği yönünde bir siyaset izlemekteydi. Ancak Kongre Partisi önderi Gandhi, İngilizlerin ülkeden tamamen çekilene ve tam bağımsızlık kazanılana dek şiddet içermeyen bu hareketin planlı şekilde sürdürüleceğini ifade etmiştir (Karakaya & Nazari, 2023, s. 8). Öte yandan Tüm Hindistan Müslüman Birliği lideri Muhammed Ali Cinnah, bu hareketin Hindistan’daki tüm ulusların bağımsızlığına yönelik olmadığını, Müslümanların iki ayrı devlet kurma planlarının tersine işlediğine, bu girişimin Hindu egemen bir devlet kurulma fikrine dayandığını gerekçe göstererek bu hareketin içerisinde yer almayacaklarını beyan etmiştir (Şahbaz, 2019, ss. 116-117). İngiliz politikasının Hint alt kıtası halkına uyguladığı siyasi ve ekonomik baskıların yoğun olduğu bu dönemde Gandhi’nin bu çağrısı neticesinde birçok Ulusal Kongre Partisi lideri ve üyesi hapse atılmıştır. Ancak bu hareket büyük kitleler tarafından kabul görerek bağımsızlık yolunda birleşmede önemli bir adım olmuştur.

“Hindistan’ı Terk Et Hareketi”, şiddetsizlik ilkesine dayanmasına ve dönemin önde gelen aktivistleri tarafından bu yönde teşvik edilmesine rağmen, kontrol edilemeyen bazı kalabalıklar İngiliz otoritesinin sembolleri olan polis karakolları, tren istasyonları, hükümet binaları ve postanelere yönelik şiddet eylemleri gerçekleştirmiştir. Yürütülen bu hareket net bir eylem programı ve koordinasyon eksikliği sebebiyle İngilizler tarafından bastırılmıştır. Siyasi propagandaların önemini vurgulayan “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”ne nüfusun %20’si tarafından katılım sağlanmıştır (Hayasi, 2021). Her ne kadar ülkedeki İngiliz varlığını sona erdirebilecek doğrudan bir güce sahip olmasa da, bu hareket Hindistan halkının bağımsızlık uğruna gösterdiği kararlılık ve iş birliği sayesinde toplumsal değişimin mümkün olduğunu ortaya koyarak tarihte önemli bir yer edinmiştir. Hindistan’da kurulan Türk soylu devletlerin son temsilcisi Babürlüleri iç çatışmalar yıpratmış, halka uygulanan ağır müeyyideler ve nihayetinde 1857 yılında başarısızlıkla sonuçlanan Bağımsızlık Savaşı neticesinde İngilizler bölgede egemen güç olmuştur. (İşsever, 2025, ss. 10-11). Sadece siyasi ve ekonomik tahakkümlerle kalmayan bu egemenlik, beraberinde Hint alt kıtası halkında kalıcı izler bırakan kültür işgalini de beraberinde getirmiştir. İngiliz yönetiminin uyguladığı cezalandırıcı ve intikam odaklı politikalar yalnızca Delhi ile sınırlı kalmamış, kısa sürede tüm Hindistan coğrafyasına yayılmıştır. Bu süreçte Hindistan Müslümanları, siyasi otoritelerini kaybetmenin yanı sıra ekonomik kaynaklarından da mahrum bırakılarak derin bir çöküş yaşamışlardır (Soydan, 2023, s. 37). Bu yüzden bu dönem, Hindistan Müslümanları açısından yalnızca siyasal bir iktidar kaybını değil, aynı zamanda toplumsal statü, ekonomik güç ve kültürel temsil alanlarında yaşanan köklü bir kırılmayı ifade eden tarihsel bir dönüm noktasıdır.

Bağımsızlık Savaşı sonucunda Hindistan’da hüküm süren Türk soylu son devlet olan Babür Devleti’ne son verilmiş; 2 Ağustos 1858 tarihinden itibaren Hindistan Büyük Britanya İmparatorluğu’na bağlı olarak doğrudan Londra’dan yönetilmiştir (Çiftsüren, 2025, s. 833). Bu gelişme, Hindistan’da yüzyıllardır devam eden yerli ve Müslüman egemenliğinin sona ermesini

ve ülkenin siyasi, idari ve sosyo-ekonomik yapısında köklü değişiklikler doğuran sömürge yönetimi döneminin başlangıcını simgeleyen tarihsel bir dönüm noktası olmuştur. İngilizler, Hindistan coğrafyası yönetimini 1858 yılı itibarıyla ele geçirmeleriyle Müslüman, Hindu ve Sihler arasında ayrıştırma politikaları uygularken, alt kıtada bağımsızlık için sivil isyanlar devam etmiştir (İşsever, 2025, ss. 10-11). Alt kıta halkının gerçekleştirdiği isyanlara karşı uyguladıkları baskıcı rejim ile pek çok insanı katledilmiş veya sürgüne göndermişti. Halkın topraklarına ve evlerine el konulmuş, zengin kesim bir gecede tüm mal varlığını kaybetmişti. Ayrıca devlet dairelerinde çalışan ve yüksek konumdaki kişiler yönetimden alınarak siyasi ve ekonomik güçlerinin temelinden sarsılmasına sebep olunmuştu (Görgün, 2023, s. 177). Bu bağlamda İngiliz sömürge yönetiminin uyguladığı bu ayrıştırıcı ve baskıcı politikalar, uzun vadede milliyetçi hareketlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

İngilizlerin alt kıtaya hâkim olduğu süre boyunca ortaya çıkan isyanlar Urdu edebiyatında da geniş yankı bulmuştur. Saadet Hasan Manto, İsmet Çağatay, Krişen Çandar, Racandar Singh Bedi ve Premchand gibi yazarlar da eserlerinde sömürge baskısı, toplumsal adaletsizlik ve bağımsızlık mücadelesini farklı boyutlarıyla ele almışlardır. Bununla beraber Khuswant Singh'in *I Shall Not the Nightingale* romanı, 1942'deki "Hindistan'ı Terk Et Hareketi"nin arka planını yansıtmaktadır (Şahbaz & Büyükbahçeci, 2023, s. 76). Bu makalede 8 Ağustos 1942 senesinde başlatılan "Hindistan'ı Terk Et Hareketi"nin modern dönem Urdu edebiyatının önde gelen edebiyatçılarından İsmet Çağatay'ın *Hindistan Çor Do* başlıklı hikâyesi bağlamında metin analizi yöntemi ile ele alınarak nitel bir yaklaşım benimsenerek incelenecektir.

İsmet Çağatay'ın Hayatı

21 Ağustos 1915'te Uttar Pradeş eyaletinin Badaun şehrinde dünyaya gelmiştir. İlkokulu Agra'da, orta ve lise eğitimini Aligarh'ta almıştır. Lise eğitiminden sonra Laknov'da yer alan Isabella Thoburn Koleji'nde İngilizce, siyaset bilimi ve ekonomi dersleri almıştır. Kadınlara çok az özgürlük tanıyan bir ortamda doğan Çağatay, dönemin geleneksel Müslüman orta sınıf yetiştirme tarzının kızlar için öngördüğü katı ev işleri, evlilik ve çocuk sahibi olma kurallarıyla mücadele etmiştir (Chaudhuri, 2025). Uttar Pradeş'in Müslüman çevresinde kızların okula gitmesi hoş karşılanmazdı. Kız çocuklarının tek görevinin ev işleri öğrenmek ve iyi bir eş olmak olduğuna inanılmaktaydı. Annesi de bu görüşü benimsemekte, kızların fazla eğitim almasını savunmaktaydı. İsmet bu durumu şöyle aktarmıştı: "Ben okul okumak isterken annem bana kız çocuklarının işi mutfak, erkeklerin işi kitap defter. Fazla okursan, kimse seni almaz" (be, 2017, s. 2). On bir yaşından itibaren öykü yazmaya başlayan Çağatay, ilk defa 1939'da kendi adını kullanarak *Fasadi* isimli öyküsünü *Saki* dergisinde yayımlamıştır. 1935'li yıllardan itibaren Hindistan'da romantizm akımının etkisini yitirmesiyle birlikte, Karl Marx, Sigmund Freud, Benedetto Croce ve Carl Gustav Jung gibi düşünürlerin etkisi altında şekillenen İlerici yazarlar, edebiyatı estetik bir üretim alanının ötesine taşıyarak toplumsal eşitsizlik, sınıf çatışması ve sosyal adaletsizlik gibi meseleleri merkeze alan sosyal gerçekçi bir yönelimin hâkimiyet kazanmasını sağlamışlardır (Kışmir & Yoğurt, 2025, s. 61). İlerici Edebiyat Akımı'nın önde gelen edebiyatçılarından Raşid Cihan ile tanıştıktan sonra, Seccad Zahir ve Ahmed Ali ile birlikte 1932 senesinde İlerici Edebiyat Akımı'nın manifestosu özelliğini taşıyan öykü koleksiyonu *Angare*'yi yayımlamıştır (*Ismat Chughtai - Profile & Biography*, t.y.).

Komünist bir ideolojiye sahip liberal ve kadın hakları aktivisti olan Müslüman Hintli yazar Raşid Cihan, İsmet'i komünizmin temelleriyle tanıştırmıştır (Erdem, 2025, s. 111). Seccad Zahir, Ahmed Ali ve Raşid Cihan'la ateşlenen ve gelenekçileri öfkeliendiren bu ilerici hareket etkisini

özellikle öykü üzerinde göstermiştir. İsmet Çağatay yazdığı her öykü ve romanında benimsediği bu ideolojiyi yansıtmıştır (Belen Özcan, 2012, s. 158). Bu minvalde, onun edebî üretimi yalnızca estetik bir arayıştan ibaret değil; aynı zamanda bilinçli bir toplumsal dönüşümün ve bir eleştirinin parçasıdır. Kadınların entelektüel uğraşlardan uzak tutulduğu bir dönemde yazardı; feminizmin Batı’da yeni yeni oluştuğu zamanlarda feminist bir çizgi geliştirdi; düşüncelerini çekinmeden ifade etti; kimseyi ve hiçbir şeyi korkmadan karşıladı; bir isyankârdı (Naqvi, 1993, s. 37). Bu ideolojik duruş, onun öykülerinde kadın kimliğini merkeze alan güçlü bir eleştirel perspektif ortaya koymuştur. Nitekim yazar, Reşid Cihan’ın başlattığı kadın merkezli başkaldırı çizgisini daha ileri bir noktaya taşıyarak, geleneksel toplumsal değerleri ve kadın üzerinde kurulan baskı mekanizmalarına bir eleştiri sunmuştur. Bu bağlamda, kadınların toplumsal konumunu, yaşadıkları eşitsizlikleri ve kimlik mücadelelerini eserlerinin temel temalarından biri hâline getirmiştir. Öykülerinde Reşid Cihan’ın kadınsal başkaldırısını daha da ileriye götüren yazar, geleneksel bütün toplumsal değerleri reddetmiştir. Cinsellik olgusunu eserlerinde cesurca ortaya koyan sayılı kadın yazarlardan olması nedeniyle şiddetli baskılara maruz kalmıştır (Halıcı, 2008, s. 131). Bu bağlamda, onun edebî cesareti bireysel bir tutum olmasının yanı sıra ataerkil söyleme karşı bilinçli bir çıkış olarak değerlendirilebilir. Ağırlıkla kadın sorunlarını ve kadınların toplum içindeki yerini öykülerine konu etmiştir. Ancak cinsel temaları çevrenin sosyal ve kültürel hassasiyetini göz ardı ederek ayrıntılarıyla işlemesi çeşitli tepkilere sebep olmuştur. Kadının toplumda sadece cinsel obje olarak görülmesini ve cinsel şiddeti çoğu zaman ironik bir anlatım tarzıyla öykülerinde işlemiştir ((*Pakistan-Hindistan Öyküleri*, 2018, s. 238). Bu yaklaşım, Çağatay’ın edebiyatını yalnızca toplumsal gerçekliği yansıtan bir alan olmaktan çıkararak, kadın bedenine ve kimliğine yönelik yerleşik algıları sorgulayan eleştirel bir duruma dönüştürmüştür.

Fasadi (Fesatçı), *Lihaf* (Yorgan), *Perde ki Piçe* (Peçenin Arkasında), *Bahu Betiyan* (Gelinler Kızlar), *Do Hath* (İki El) cinsel tema ağırlıklı, tabulara başkaldırısını açıkça gösterdiği öyküleridir. *Kaliyan* (Tomurcuklar) ve *Çoten*’de ise (Yaralar) geleneksel acıları tasvir etmiştir (Halıcı, 2008, s. 131). Modern dönem Urdu edebiyatının en önemli yazarları arasında yer alan İsmet Çağatay, 1911 yılında Bombay’da vefat etmiştir.

Hindistan’ı Terk Et Hareketi’nin *Hindistan Çor Do* Öyküsü Bağlamında İncelenmesi

İsmet Çağatay tarafından kaleme alınan *Hindistan Çor Do* öyküsü, Mahatma Gandhi önderliğinde başlatılan “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”nin siyasi ve kültürel çatışmaları ile sömürgeciliğin karmaşıklığını, meydana getirdiği kaosu ve yıkıcı etkilerini ortaya koymaktadır. Öykü boyunca, Hindistan halkının günlük yaşamına sızan korku, belirsizlik ve travma, sömürgeciliğin toplumsal ve bireysel düzeyde yarattığı yıkıcı etkilerin altını çizmektedir. Hikâyenin başkarakteri Jackson’un hem bireysel kimliği hem de sistemin bir parçası olması nedeniyle nefret edilen bir figüre dönüştüğü vurgulanmıştır. Ayrıca Jackson’un kişiliği ve davranışları, sömürgeci otoritenin sistematik şiddetini ve bunun birey üzerindeki yozlaştırıcı etkilerini simgelemektedir. İngiliz karakterler sömürge yönetiminin şiddet ve acımasızlığını yansıtan semboller olarak sunulmuştur.

Hikâye, sömürge döneminde toplumun cinsiyet, sınıfsal ve kültürel ayrımları ortaya koyması bakımından da dikkat çekicidir. Milliyetçi idealler ile insani duygular arasındaki gerilimin ve sömürge dönemi –sonrası- sosyal yapının ortaya konulduğu öyküde, 1942 yılında ortaya çıkan “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”nin Hindistan’ın bağımsızlığını kazanmasındaki önemine de dikkat çekilmiştir.

İsmet Çığatay *Hindistan Çor Do* öyküsünde Hindistan'ın bağımsızlık arayışı içerisinde olduğu süreçte meydana gelen toplumsal gerilimi dile getirmiştir. “Hindistan'ı Terk Et Hareketi” içerisinde şiddetsizlik barındırır da öykü nazarında bu hareketin fiziksel şiddete dönüştüğüne yer verilmiştir. Hikâyede, bir kanal üzerindeki ateş ve oradan geçenlerin kravat, şapka ve pantolon gibi İngiliz yönetimine dâhil kültürel sembolleri ateşe atmaları hiyerarşik düzene karşı duyulan tepkiyi göstermektedir. Bu tür eylemler bireysel kimliğin ve kültürel özerkliğin yeniden kazanılmasını ifade etmektedir. Bu minvalde öykü, fiziksel ve sembolik bir yıkım üzerinden sömürge dönemi değerlerine bir başkaldırı niteliğindedir:

1942 yılının “Hindistan'ı Terk Et” kargaşası doruktaydı. Grant Yolu'ndan Dadar'a uzanan yolculuk, ülkenin huzursuzluğunun kısa ama canlı bir panoramasını sunuyordu. Mungton Yolu üzerindeki kanalda koca bir ateş yanıyordu; yoldan geçenlerin kravatları, şapkaları, hatta bazen pantolonları da alevlere atılıyordu. Sahne çocukça görünse de bir o kadar büyüleyiciydi. Örgülü kravatlar, rengârenk şapkalar, ütülenmiş pantolonlar büyük bir pervasızlıkla ateşe atılıyor; yırtık pırtık giysiler içindeki ateşbazlar, yeni giysilerini hiç düşünmeden, adeta keyifle alevlere fırlatıyordu. (Çığatay, 1992, s. 17)

“Hindistan'ı Terk Et Hareketi” sırasında yaygın olarak görülen halkın yoğun direniş ile İngiliz sömürge yönetiminin şiddeti arasındaki gerilimi ve eşitsiz güç dengesini gözler önüne seren yazar, bu hareketin sadece siyasi bir kalkışma olmadığını, aynı zamanda sömürge toplumunun şiddet, korku, sessizlik ve ahlaki ikilem arasındaki çatışması olduğunu dile getirmiştir. İngiliz sömürge yönetiminin halk direnişine karşı uyguladığı acımasız baskıya ve şiddete yer verilen öyküde, barışçıl ve sivil itaatsizliğe karşı sömürgeci gücün en üst düzeyde karşılık verdine değinilmiştir. Bu öykü, Hint alt kıtası halkının bağımsızlık mücadelesi ile bu direnişe sömürge yönetiminin verdiği ağır müdahaleler içermesi bakımından dönem siyasetini anlamada önemli bir tutmaktadır:

Tam o sırada, kırmızı yüzlü, ellerinde makineli tüfekler tutan beyaz askerlerin içinden gümbür gümbür atladığı askeri kamyon geldi. Kalabalık aniden yine bilinmeyen bir yere dağılmıştı. Ben bu gösteriyi belediye binasının güvenli alanından izlemiştim ve makineli tüfekleri görünce aceleyle ofisime sığındım. (Çığatay, 1992, s. 18)

Öykünün devamında sömürge ve bağımsızlık mücadelesine karşı verilen direnişin bireysel ve toplumsal seviyede öfke, yabancılaşma ve şiddet biçimine dönüştüğü yansıtılmaktadır. İngiliz yönetime yükselen halkın tepkisinin günlük yaşamın hemen hemen her alanına sirayet ettiği aktarılmıştır. Öykünün bu bölümünde “Hindistan'ı Terk Et Hareketi” kapsamında öfke ve sömürgeci otoriteye dair her şeyi reddetme arzusu dile getirilirken, İngiliz yönetiminin acımasız ve şiddet uygulama kararlılığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda özgürlük ve tam bağımsızlık fikrinin siyasi bir talebin ötesine geçerek toplumsal bir bilinç dönüşümüne evrildiği görülmektedir:

Tren vagonlarında da bir kargaşa vardı. Bombay Central'dan tren kalktığında vagonun sekiz koltuğundan sadece üçü sağlamdı. Lower Parel'e gelene kadar o üçü de sökülüp pencerelerden dışarı atıldı. Ben de tüm yolu ayakta Dadar'a geldim. O çocuklara hiç kızmıyordum. Sanki bu trenler, bu kravatlar, pantolonlar bizim değil de düşmanınmış gibi geliyordu. Onlarla birlikte düşmanı da yakıyorduk. Söküp atıyorduk. Evime yakın bir yerde, trafiği durdurmak için yolun tam ortasına uzun bir ağaç kütüğü atılmış ve üzerine de epey çöp yığılmıştı. Onu zorlukla aşım dairemin kapısına yeni ulaşmışım ki, askeri kamyon geldi. Ve makineli tüfikle hızla atlayan ilk beyaz adam, Bay Jackson'dı. Kamyonun geldiği haberi duyulur duyulmaz, yolu kapatanlar binalara kaçışmıştı (Çığatay, 1992, s. 18).

İsmet Çığatay, Hindistan sömürge dönemi bağlamında İngiliz yönetiminin şiddet uygulamalarına dair gözlemlerini yansıttığı öyküsünde, yaşanan bireysel trajedilerin sömürge ideolojisinin ırksal ve psikolojik boyutlarını ortaya koymuştur. Sömürgeci gücün teknolojik olarak üstün olmasına göndermede bulunan yazar, zihniyetlerinin ise sahte ve hesapçı olduğunu

belirtmiştir. Bu bağlamda sömürgeciliğin yönetim biçimi olmaktan ziyade halkın bedenlerine ve ruhlarına işleyen, ırksal bir sisteme dayandığı aktarmıştır. Bu öykü, edebiyat aracılığıyla tarihsel ve toplumsal gerçeklikleri yorumlama imkânı bulunduğu somut bir örneği niteliğindedir:

“Evet ... Yıkandı... Kanla yıkandı.” Kısa bir süre önce Hari Nivas'ta açılan ateşle on dört on beş yaşlarında birkaç çocuk öldürülmüştü. Eminim ki, aralarında o gün kamyon geldiğinde benim evime saklanan çocuklar da vardı. Sahipten tiksirmeye başlamıştım. İngiliz İmparatorluğu'nun yaşayan silahı karşında durmuş, kendi elleriyle öldürdüğü bu masumların kanıyla alay ediyordu. Canım, onun yüzünü tırmalamak istedi. Hangi gözünün cam olduğunu anlamak benim için zordu, çünkü cam göz, İngiliz ustalığının en iyi örneğiydi. İçinde tüm Jackson'ın beyaz ırkının kurnazlığı doluydu. Üstünlük zehri her iki gözünde de eşit yayılmıştı. Pencerenin kanatlarını gürültüyle kapattım. (Çağatay, 1992, ss. 20-21)

“Hindistan'ı Terk Et Hareketi”nin bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini yansıtan önemli bir eser olan *Hindistan Çor Do* öyküsünde yazar, İngiliz ordusuna mensup ana karakter Jackson'a karşı duyduğu acıma hissi ile milliyetçi duyguları arasında bir çatışma yaşamaktadır. Bu hareket, İngiliz sömürgeciliğine karşı toplumsal bir direnişin simgesi olmakla birlikte, bu direnişin bireylerin iç dünyasında meydana getirdiği ikilemeleri de gözler önüne sermektedir. Bu minvalde öykü, sömürge karşıtı direnişin yalnızca politik bir mücadele değil, aynı zamanda insanın vicdanıyla hesaplaşmasını da içeren derin bir ahlaki süreç olduğunu göstermektedir:

Sakhubai'nin ağlamasını görünce ne olduysa oldu. Orduda görev alarak ülkemin kölelik zincirlerini daha da sıkılaştıran, işgalci bir ırkın üyesi olduğunu tamamen unuttum. Ülkemin masum çocuklarına kurşun sıkan, silahsız insanların üzerine makineli tüfeklerle ateş açan biri olduğunu... O, sadece haklarını talep eden vatanseverlerimin kanını sokaklara döken İngiliz İmparatorluğu'nun iğrenç bir dişlisiydi. Ama o anda hiçbir şey hatırlamadım. Sadece Sakhubai'nin kocası'nın akıl hastanesinde olduğunu hatırladım. Bu kadar duygusal olmaktan utanç duydum, çünkü bir milliyetçi, zalim bir ırkın üyesine karşı kesinlikle herhangi bir sempati veya sevgi hissetmemeliydi (Çağatay, 1992, ss. 23-24).

Öyküde, 15 Ağustos 1947 yılında Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Hindistan'ı terk etmeyen İngiliz subayın varlığı üzerinden sömürgeciliğin kalıntıları tarihin bir utancı olarak aktarılmaktadır. İngiliz subaylarının ülkede kalmaya devam etmesi, halk nazarında güvensizlik ve korkunun bir göstergesi olarak algılanmakta; bu durum, İngiliz hâkimiyetinin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda zihinsel bir işgal olduğu ve yeniden sömürgeleştirme endişesini canlı tuttuğu şeklinde değerlendirilmektedir. Ayrıca yazar, İngilizlerin medeniyet söyleminin içinin boş olduğunu ve değerlerine sahip çıkmadıklarına yer vermiştir. İsmet Çağatay'ın bu öyküsü Gandhi'nin “Hindistan'ı Terk Et Hareketi” çağrısının halk tabanında nasıl bir yankı bulduğunu da sembolize eder.

“Neden gitmiyor, burada çürüyüp gidiyor?” Bu sadece beni değil, etraftaki herkesi huzursuz ediyordu.

“O bir casus, ülkeye tekrar İngiliz yönetimini getirmeye yardım etmesi için bilerek burada tutuluyor,” diye düşünenler de vardı. Sokaklarda aylak aylak dolaşan çocuklar söyle soruyordu:

“Ne zaman memleketine gidecek?”

“Hindistan'ı terk etmeyecek mi?”

“Hindistan'ı terk et!”

“İngilizler bırakıp gittiler.”

“O beyazlar gittiler.”

“O zaman sen neden gitmiyorsun?”

O zaman ona çok acıdım. Nerede dünyanın koruyucuları ki, her zayıf ülkeye medeniyet öğretmeye çalışıyorlar? Çıplaklara pantolon ve elbiseler giydirmeye uğraşıyorlar. Kendi beyaz kanlarının üstünlüğünü davul çalarak ilan ediyorlar. Kendi kanlarıdır ki, Jackson suretinde bu kadar çıplak kalmış. Ama hiçbir misyoner gelip onu örtmüyor. (Çağatay, 1992, s. 32)

Öykünün dramatik doruk noktasını ve aynı zamanda “Hindistan’ı Terk Et” hareketinin nihai zaferini sembolik biçimde anlatıldığı son kısımda, İngilizlerin Hindistan’dan çekilmeleri politik bir ayrılış olmasının yanı sıra, medeniyetlerin, kimliklerin ve tarihsel yüklerin birbirinden kopuşunu simgelemektedir. Öyküde bu topraklarda kalan son İngiliz Eric William Jackson’ın da Hindistan’ı terk etmesi yalnızca bireysel bir ayrılışı değil, bir dönemin, bir üstünlük ideolojisinin ve sömürgeci varlığın tarih sahnesinden silinmesini aktarmaktadır:

Şafak söküyordu. Fabrika bacaları duman püskürtüyordu.

“Hindistan’ı terk et.”

“Hindistan’ı terk et.”

Alay ve nefretle dolu sesler zihninde çekiç gibi inip kalkıyordu. Bir anlığına hasretle kadınına baktı; kadın, başını hemen oradaki yastığa koyup uyumuştur. Flumina, mutfak kapısında bir çuval parçasının üzerinde uyuyordu. Patua ise sırtına yüzünü gömmüş yatıyordu. Yüreğinde bir sızı oluştu ve gerçek gözünden bir damla yaş, damlayıp kirli hasıra karıştı. İngiliz yönetiminin silinen son izi Eric William Jackson Hindistan’ı terk etti. (Çağatay, 1992, ss. 33-34)

Sonuç

İsmet Çağatay’ın *Hindistan Çor Do* adlı öyküsü, Hindistan’ın bağımsızlık mücadelesinin en kritik safhalarından biri olan 8 Ağustos 1942’de Mahatma Gandhi önderliğinde başlatılan “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”ni bireysel ve toplumsal düzeyde ele alan güçlü bir edebî metin olma özelliği taşımaktadır. Yazar, ülkede süre gelen İngiliz sömürgeciliğin siyasal bir baskı sistemi olmasının yanı sıra bireylerin ruh dünyasında derin yaralar açan psikolojik ve kültürel bir tahakküm biçimi olduğunu bu eserinde ele almıştır. *Hindistan Çor Do* öyküsü İngiliz sömürge yönetiminin baskıcı politikalarını, bu politikaların toplum üzerindeki travmatik etkilerini ve bağımsızlık arzusunun halkın günlük yaşamındaki etkilerini gerçekçi bir biçimde tasvir etmiştir. Milliyetçi bir hareketin yalnızca politik değil, ahlaki ve duygusal bir boyutu da içerdiğinin vurgusu yapılan bu öyküde, sömürge döneminin sınıfsal, cinsiyet temelli ve kültürel hiyerarşileri de sorgulanmaktadır. “Hindistan’ı Terk Et Hareketi” sırasında yaygın olarak görülen, halkın yoğun direnişi ile İngiliz sömürge yönetiminin şiddeti arasındaki gerilimi ve eşitsiz güç dengesini gözler önüne seren yazar, bu hareketin sadece siyasi bir kalkışma olmadığını, aynı zamanda sömürge toplumunun şiddet, korku, sessizlik ve ahlaki ikilem arasındaki çatışması olduğunu dile getirmiştir. İngiliz sömürge yönetiminin halk direnişine karşı uyguladığı acımasız baskıyı ve şiddete yer verilen öyküde, barışçıl ve sivil itaatsizliğe karşı sömürgeci gücün en üst düzeyde karşılık verdine değinilmiştir. Öyküde, 15 Ağustos 1947 tarihinde Hindistan’ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Hindistan’ı terk etmeyen İngiliz subayın varlığı üzerinden sömürgeciliğin kalıntıları tarihin bir utancı olarak aktarılmaktadır. İngiliz subayın ülkede kalması halk nazarında güvensizlik ve korkunun bir yansıması olarak algılanmakta ve İngiliz hâkimiyetinin yalnızca fiziki değil, zihinsel bir işgal olarak yeniden sömürgeleştirme endişesiyle yaşamaktadır. Ayrıca yazar, İngilizlerin medeniyet söyleminin içinin boş olduğunu ve değerlerine sahip çıkmadıklarına yer vermiştir.

İsmet Çağatay’ın *Hindistan Çor Do* öyküsü, “Hindistan’ı Terk Et Hareketi”nin tarihsel bir olay olmasının yanı sıra, bir kimlik ve özgürlük mücadelesi olarak anlaşılmasına katkıda

bulunmaktadır. Öykü, edebiyatın tarihsel ve politik süreçleri örnek teşkil ederken, sömürgecilik sonrası edebiyatın temel temalarından biri olan direnişin, mücadelenin insani, ahlaki ve kültürel boyutlarını da gözler önüne sermektedir. Çağatay'ın bu öyküsü; tarih, siyaset ve edebiyat arasındaki etkileşimin özgün bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. *Hindistan Çor do*, bir ulusun kendi kaderini tayin etme mücadelesinin, insan onurunun ve vicdanın zaferle sonuçlanmasını içeren, dönem siyaseti, toplumsal ve kültürel yapıyı aktarması açısından da Urdu edebiyatında önemli bir yere sahiptir.

Extended Abstract

The Leave India Movement”, initiated on 8 August 1942 by the Indian National Congress under the leadership of Mahatma Gandhi, coincided with the Second World War. This movement, which aimed to end British colonial control over India during this period, resulted in civil disobedience, strikes, demonstrations, and clashes among the people. Gandhi, the leader of the Congress Party, articulated that this non-violent movement would be carried out methodically until the British withdrew completely from the country and full independence was attained. Muhammad Ali Jinnah, the leader of the All-India Muslim League, declared that his organisation would not participate in the movement. He argued that the All-India Muslim League did not seek independence for all nations in India. Furthermore, he claimed that the movement ran counter to the Muslims' plans to establish two separate states. Finally, he asserted that the movement was based on the idea of establishing a Hindu-dominated state. Even though this movement was founded on the principle of non-violence and was actively promoted in this direction by the prominent activists of the era, certain uncontrollable crowds perpetrated violent acts against police stations, train stations, government buildings, and post offices, which were symbols of British authority.

The story “Hindistan Chor Do” by Ismat Chughtai illuminates the political and cultural conflicts of the Leave India Movement, initiated under the leadership of Mahatma Gandhi, as well as the intricacies of colonialism, the chaos it engendered, and its destructive effects. The narrative is also noteworthy for its depiction of gender, class, and cultural divisions in colonial society. During this period, when British policy imposed intense political and economic pressure on the people of the Indian subcontinent, many leaders and members of the Indian National Congress were imprisoned as a result of Gandhi's call. Nevertheless, this movement gained widespread acceptance and became a significant step towards achieving unity on the path to independence. The narrative accentuates the discord between nationalist ideals and human sentiments, and the social framework of the colonial era and its subsequent aftermath. Additionally, it underscores the significance of the “Leave India Movement”, which emerged in 1942, in India's quest for autonomy. The narrative illustrates the severe repression and violence employed by the British colonial administration against popular resistance, emphasising that the colonial power responded with the utmost severity to peaceful and civil disobedience. This transformation, precipitated by resistance to colonialism and the struggle for independence, has resulted in a societal shift characterised by anger, alienation, and violence at both the individual and collective levels. In conclusion, it is evident that Ismat Chughtai's short story “Hindistan Çor Do” is a significant literary text that addresses the “Leave India Movement”, initiated by Mahatma Gandhi on 8 August 1942. This movement signified a pivotal moment in India's quest for independence, encompassing both individual and societal dimensions. In this work, the author addresses the fact that British colonialism in the country was not only a system of political oppression but also a form of

psychological and cultural domination that inflicted deep wounds on the spiritual world of individuals. The narrative of Ismat Chughtai's "Hindistan Chor Do" enhances understanding of the "Leave India Movement". Beyond its recognition as a historical event, it is also significant for its depiction of the pursuit of identity and autonomy. The story serves to exemplify historical and political processes in literature, whilst simultaneously unveiling the human, moral, and cultural dimensions of resistance, a fundamental theme inherent in post-colonial literature. Chughtai's narrative offers a distinctive illustration of the interplay between history, politics, and literature. The Indian subcontinent plays a pivotal role in Urdu literature, particularly in articulating the era's political landscape, societal framework, and cultural milieu. This is primarily attributable to the depiction of a nation's quest to assert its autonomous identity and the eventual triumph of human dignity and moral integrity.

The story analyses how anti-colonial consciousness was shaped through social positions and the ethical foundations upon which resistance was built. Moreover, the work addresses the social ramifications of this movement and the profound internal turmoil it engendered in individuals, employing literary depth to do so. This narrative occupies a significant position within the corpus of contemporary Urdu literature, powerfully addressing themes of resistance, freedom, and the search for identity. The present study will examine the social, political, and cultural consequences of the "Leave India Movement" in the context of the story titled "Hindistan Chor Do", adopting a qualitative approach based on textual analysis.

Kaynakça

- be, J. (2017). Muslim Girl's Education: A Critical Study of Ismat Chughtai's A Life in Words. *International Journal of Latest Technology in Engineering, Management & Applied Science (IJLTEMAS)*, 7(6), 1-4.
- Belen Özcan, A. (2012). *Doğu Kültüründe Anlatı Geleneği: Urdu Nesri*. Hdy Yayıncılık.
- Chaudhuri, S. (2025, Ağustos 9). *Ismat Chughtai*. <https://www.britannica.com/biography/Ismat-Chughtai>
- Çağatay, İ. (1992). *Badan ki Huşbu*. Anjuman Taraqqi Urdu (Hind).
- Çiftsüren, A. (2025). *Tarihi, Edebi Kaynaklardan Okumak: 1857 Büyük Sipahi Ayaklanmasının Urdu Edebiyatına Yansımaları- Begumât Kē Ansū Örneği*. *Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat*, 830-845.
- Erdem, H. (2025). Urdu Edebiyatında Sosyalist İdeolojinin Edebi Gerçekçiliğe Yansıması. *Şarkiyat Mecmuası / Journal of Oriental Studies*, 0(46), 95-119. <https://doi.org/10.26650/jos.1590930>
- Görgün, H. (2023). Alt Kıtada İngiliz Hakimiyeti, Edebi Akımlar Ve Fesadat Dönemi Yazarlarından Kudretullah Şahab. *Şarkiyat Mecmuası*, (43), 173-185. <https://doi.org/10.26650/jos.1336413>
- Halicı, G. (2008). İlerici Hareket Öykücülüğünde Ana Temalar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (48), 127-134. <https://izlik.org/JA67JC96KE>
- Hayasi, N. (2021, Ağustos 19). *Do or Die: The Quit India Movement of 1942*. The Nonviolence Project. <https://thenonviolenceproject.wisc.edu/2021/08/19/quit-india-movement/>

- Ismat Chughtai—Profile & Biography*. (t.y.). Rekhta. Geliş tarihi 02 Ekim 2025, gönderen <https://www.rekhta.org/authors/ismat-chughtai/profile>
- İşsever, M. R. (2025). Haydar Ali'nin Liderliğinde Meysur Devleti ve İngiliz Sömürgeciliğine Karşı Mücadelesi. *The Journal of Near East University Islamic Research Center*, 1(11), 1-19. <https://doi.org/10.32955/neu.istem.2025.11.1.01>
- Karakaya, İ., & Nazari, M. İ. (2023). Hindistan-Pakistan Çatışmasında Keşmir Sorunu. *International Journal of Social Sciences*, 1(15), 1-22. <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.15.1>
- Kişmir, A., & Yoğurt, C. (2025). On the Path of Moral Conflicts and Social Critique: Mantu and Premchand's Theory. *Şarkiyat Mecmuası*, (47), 59-73. <https://doi.org/10.26650/jos.1620129>
- Kuyumcu, H. (2018). *Pakistan Tarihi (1857-1958)*. Sagem Yayıncılık.
- Naqvi, T. (1993). Ismat Chughtai—A Tribute. *Annual of Urdu Studies*, 8, 37-42.
- Pakistan-Hindistan Öyküleri* (C. Soydan, Çev.). (2018). Hece Yayınları.
- Soydan, C. (2023). *Hint Müslümanlarının Ayrı Devlet Talebi ve İkbal*. İçinde Türkiye'de Pakistan Çalışmaları I (ss. 35-48). Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Apam Yayınları.
- Şahbaz, D. (2019). *İki Ulus Teorisi Işığında Pakistan'ın Kuruluşu ve Bir Sorunsal Olarak Keşmir*. Ankara Üniversitesi.
- Şahbaz, D., & Büyükbağcı, E. (2023). *Saadat Hasan Manto'nun "Sahay" ve Khuswant Singh'in "Pakistan Treni" adlı eserlerinde Bölünmenin Acıları*. İçinde Türkiye'de Pakistan Çalışmaları I (ss. 71-92). Apam Yayınları.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0